

Sean Bellamy: Hogyan fogj demokratikus iskola alapításába?

december 29, 2022

Fóti Péter interjúja az angliai Sands demokratikus iskola tanárával, Ashburton, 2014. november 15.

Fóti Péter (FP): Amikor a Sands Iskola elindult, nektek szerencsések volt, mert számos olyan gyerek jött az akkor bezárásra ítélt Dartington Hall Iskolából, akik ismerték a demokratikus „rendszer” (még ha az egy kicsit más is volt). Jövőre, ha igaz, elindítom a saját iskolám, akkor ott olyan gyerekek lesznek, akik különféle helyekről jönnek majd, és nem tudják majd, milyen egy demokratikus iskola. Te hogyan kezdenéd el? Mennyire osztanád meg a hatalmat? Ha kezdetben ezt kevésbé tennéd, mikor tennél újabb lépéseket? Vagy mindent rögtön megosztanál?

Sean Bellamy (SB): Ma az autóban az iskola fele jövet a lányom is ezt a kérdést tette fel. Hogyan kezdenél el egy másik Sands Iskolát? Ezt válaszoltam: Először is szükséged van egy épületre. Az nem lehet egyszerűen egy ház. Egy épületre, amiről azt érzik a gyerekek, hogy az egy iskola. Olyan dolgokat kell nyújtson a gyerekeknek, amit máshol nem kapnak meg. Amikor mi elkezdtük a Sandst, hét gyerekünk volt (11 és 16 év között). Leültünk a kertben, és megkérdeztem tőlük, hogy számukra milyen az ideális iskola? És ők elmondták; pontosan olyannak, mint ahogy az ma létezik.

„Egymást keresztneveinken szólítjuk, nincsenek kicsinyes viselkedési szabályok, minden szabályról közösen döntünk, azt szeretnénk, ha jól tanítanának bennünket, mi járni akarunk az

órákra, részesei akarunk lenni a tanárok kiválasztási folyamatának, és annak is, hogy milyen gyerekek csatlakoznak az iskolához. Ne legyenek az iskolának szolgái, mi magunk gondoskodunk a helyről, mi díszítjük, és mi leszünk felelősek azért, ha valami kár történne.” A lányom azt kérdezte erre: „Szükségetek lenne speciálisan „felkészült” gyerekekre?” Nem – válaszoltam, nekünk teljesen hétköznapi gyerekekre van csak szükségünk, viszont az igaz, hogy speciális felnőttek kelljenek. Akik készek arra, hogy a gyerekekkel együtt hozzanak döntéseket.

Ha ez egy felnőttnek nehézséget okoz, akkor neki nincs helye ebben az új iskolában. Ha a kezükben akarják tudni a hatalmat, mert attól félnek, hogy a gyerekek majd rossz döntéseket fognak hozni, akkor ez nem működőképes. A kezdetekkor az első években még a szokásosnál is nagyobb mértékben igaz.

Erre azért van szükség, mert felmerülnek majd pénzügyi problémák, és szembe kell majd nézni a külvilág kihívásaival, elvárásaival. Ezért a felnőtteknek bizony úttörőknek kell lenniük. Tudniuk kell, hogy ezt vagy azt akarják. A hatalmuk nagyon nagy részét át kell adniuk a gyerekeknek, és figyelemmel kell követniük, mi történik. Olyan embereknek kell lenniük, akik szívesen kísérleteznek, és képesek beavatkozás nélkül figyelni, hogy a gyerekek mennyire tudnak élni a hatalommal. Ha mindez így összejön, akkor van esély arra, hogy az iskola fennmarad.

Szükség van jó feltételekre, egy helyre, ami vonzó, különben mi az, amid van? Egy tanulószoba, ahol csupán könyvekből tanítasz? Mindennapi tanulókra lesz szükséged és néhány különleges felnőttre. A felnőttek között léteznie kell egy megállapodásnak, hogy ők képességeiket és lelkesedésüket hozzák, de ezért cserébe nem kapnak hatalmi tekintélyt. Élettapasztalataikat hozzák és ismereteket, de ezért cserébe nem kapnak automatikusan hatalmat. Csak a természetes tekintélyük számít. Tegnap az iskolagyűlés előtt bocsánatot kellett kérnem, mert amikor két lány korábban azzal jött

hozzám, hogy fényképeket akarnak készíteni, és ehhez cigarettafüstöt is használni akarnak, akkor ezt megengedtem nekik. Hibát követtem el. Azt kellett volna mondanom, hogy sajnálom, de ezt az iskolagyűléstől kell kérniük, én erre nem mondhatok igent.

A felnőttek, akikkel az iskolát csinálod, egyéniségek kell, hogy legyenek nagy egóval, de ez nem a szokásos egó. A nagyságuk abban áll, hogy tudják azt mondani, hogy bocsánat, tévedtem. Ez egy nagy erő. Egy idő után rájössz, hogy ez hitelessé és valóssá tesz téged. Az elejétől kezdve kérdezd meg őket, hogy milyen lenne nekik az ideális iskola. Nem lesz olyan, mint a Sands, mert az Ausztriában lesz, és városi gyerekek járnak oda.

FP: Nem lesznek kizárólag városi gyerekek, mert az iskola Bécstől 10-20 km-re délre lesz.

SB: Mi olyan gyerekekkel kezdtünk, akik korábban a Dartington Hall iskola tanulói voltak. Ők aktívan vettek részt az iskola életében, nem csupán passzív szemlélők voltak. Az állami iskolában a passzivitás általános. Ha ilyen gyerekeket kérdezel, hogy akartok-e órákat, ahol tanulni lehet, akkor azt mondják majd, hogy nem, mert a tanárok értéktelenek, az órák unalmasak.

A dartingtoni gyerekeknek pozitív élményei voltak, az emberi kapcsolatokról és a tanulásról. Ők úgy gondolkoznak, hogy mindig keresik, hogyan tudják a dolgokat jobbra tenni. Ez a tanárok számára nagy kihívás: a passzivitásba és ellenállásba merült gyerekeket aktívvá, élettelivé tenni. Fel kell tenniük a kérdést: „Mit szólnál hozzá, hogyha az osztályterekben a tanárok meghallgatnák, amit mondasz; ha ott kérdéseket tehetnél fel? Ha így lenne, akkor az órák elfogadhatók lennének?” És lehet, hogy erre igennel felelnek.

Mekkora osztályok legyenek? 40 gyerek egy osztályban túl sok. Találjuk ki együtt, hogy mekkora az az osztály, ami még

működik? A felnőttek feladata az, hogy a gyerekek fejében a tanórák egy potenciálisan pozitív élményként is feltűnhessenek. De azt is lehet csinálni, hogy az iskola tanórák nélkül kezdődik, és ez addig tart, míg valaki nem igényli azt. Vagy lehet az iskolát egyetlen órával kezdeni. Ez az egy óra aztán olyan, amilyen a többi óra is lesz. Akkor megkérdezheted a gyerekeket, hogy ez izgalmas volt-e számukra? Így lehet a passzív gyerekeket élettélivé tenni.

Ha csak passzív, ellenálló gyerekeid vannak és a felnőttek nem akarnak tanítani, akkor valószínűleg kudarcot fogsz vallani.

FP: Jerry Mintz mondta nekem, hogy szemben a Sudbury Valley iskolák filozófiájával (ahol addig nincs tanítás, míg a gyerekek azt kifejezetten nem kérik) mi nem félünk attól, hogy tanítani szeretünk, és ezt kinyilvánítjuk. A másik fontos dolog ezzel kapcsolatban, az, hogy a gyerekeknek joguk van ezt visszautasítani.

SB: Engem személy szerint a lelkesedés fűt, amikor tanítok. Ha neked sérült gyerekeid vannak, akiknek nincsen biztos kötődése senkihez, akkor az egész intézménynek egy terápiás intézménnyé kellene válnia. De az iskola alapjába véve is terapeutikus hatású lesz. Az iskola segít a tanulóknak kiegyensúlyozottabb, teljesebb emberré válni.

Tehetséges felnőttekre van szükség tehát és legalább néhány gyerekekre, akikből a felnőttek tanítása pozitív reakciókat tud kiváltani. Ez a többi gyerek szemében egy tanuló-társas világot mutat majd be, amelyet még korábban nem tapasztaltak. Ha vannak gyerekeid, akik szeretnek tanulni, és felnőttek, akik szeretnek tanítani, akkor létrejöhet egy iskola.

Kapcsolódó oldalak:

- Jerry Mintz: 10 jel
- Jerry Mintz: Szabadság és demokrácia az oktatásban – Előszó

- Fóti Péter: Álom
- Pintér András: Látogatóban a Sands School-ban